

Training Ruimten Maken

Trainingsmap BSO
- Verkorte versie

Colofon

© 2021, BaRD – Bureau Ruimte Denken onderzoeks- en adviesbureau voor ruimtegebruik, Moezel 1B 2491 CV, Den Haag

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door financiële steun van het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid.

Auteurs Training Ruimten Maken: Ed Hoekstra en Ine van Liempd, AKTA onderzoeks- en adviesbureau voor ruimtegebruik in samenwerking met Lucie de Jong, Training en advies

Illustraties: Jenneke Ter Horst

Grafische vormgeving: Studio Hans Lemmens, Amsterdam, BaRD

Foto's: Studio Hans Lemmens, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bureau Ruimte Denken, Moezel 1B 2491 CV, Den Haag.

Inhoud

Inleiding	4
Introductiebijeenkomst	5
Doelen	5
Leerdoelen	5
Programma introductiebijeenkomst	5
Huiswerkopdrachten bijeenkomst 1	5
Bijeenkomst 1 Ruimte en gedrag	6
Thema's	6
Doel van de bijeenkomst 1	6
Leerdoelen	6
Programma Bijeenkomst 1	6
Informatie en werkopdrachten	7
Huiswerkopdrachten bijeenkomst 2	10
Bijeenkomst 2 Basiseisen aan de indeling	11
Thema's	11
Doel van de bijeenkomst 2	11
Leerdoelen	11
Programma Bijeenkomst 2	11
Informatie en werkopdrachten	12
Huiswerkopdrachten bijeenkomst 3	13
Bijeenkomst 3 Basiseisen aan de inrichting	14
Thema's	14
Doel van de bijeenkomst	14
Leerdoelen	14
Programma Bijeenkomst 3	14
Informatie en werkopdrachten	15
Huiswerkopdracht bijeenkomst 4	15
Bijeenkomst 4 De praktijk: Integratie en implementatie	16
Thema's	16
Doel van deze bijeenkomst	16
Leerdoelen	16
Programma Bijeenkomst 4	16
Achtergrondinformatie en werkopdrachten	17

Inleiding

Als de inrichting van een kindercentrum afgestemd is op de ontwikkelingsfase van de kinderen en past bij de eigen pedagogische visie zal de ruimte fungeren als de derde pedagogisch medewerker. Een goed ingerichte ruimte kan de werkwijze en pedagogische doelen van een kindercentrum ondersteunen.

Een goede inrichting:

- Biedt kinderen een sociaal veilige en vertrouwde omgeving
- Stimuleert kinderen in hun ontwikkeling
- Biedt voldoende uitdaging: kinderen kunnen er nieuwe ervaringen opdoen
- Maakt kinderen zelfstandig en competent
- Biedt kinderen de mogelijkheid voldoende privacy te ervaren
- Versterkt de eigen identiteit

BaRD biedt met de training *Ruimten maken* een methode om een team bewust te maken van de meerwaarde en de kenmerken van een pedagogisch ingerichte ruimte. De training is bestemd voor locatiemanagers die in hun kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang een goede basis voor de inrichting willen leggen en willen behouden, en die hun pedagogisch medewerkers daarin willen steunen en stimuleren. Ook pedagogisch staffunctionarissen die teams begeleiden bij de inrichting van hun centrum kunnen aan de training deelnemen, op voorwaarde dat zij een locatie adopteren waar ze de praktijkoefeningen kunnen uitvoeren.

De training leert de deelnemers om met hun team de kwaliteit van de inrichting te verbeteren en af te stemmen op de pedagogische doelen. De locatiemanager wordt de interne coach die ervoor zorgt dat pedagogisch medewerkers kennis opdoen over het belang van de ruimtelijke omgeving voor kinderen en dat ze leren hoe ze die kennis in de praktijk kunnen brengen. En minstens zo belangrijk: die zorgt dat het team als geheel het ruimtegebruik op de agenda blijft houden, door te blijven kijken naar hoe kinderen de ruimten gebruiken en daar, waar nodig, op in te spelen.

Intensieve en voortdurende aandacht voor de inrichting en het gebruik van de ruimte is noodzakelijk om kinderen in een 'rijke', pedagogisch verantwoorde omgeving te laten opgroeien en een pedagogische meerwaarde te bieden.

Ook pedagogisch medewerkers zijn hierbij gebaat: een omgeving die inspireert, faciliteert, structuur en creativiteit bevordert, verhoogt het vakmatig handelen en vermindert de werklust van medewerkers. Het is aan de locatiemanager om hier sturing en inspiratie in te geven, zij is degene die ervoor zorgt dat pedagogisch medewerkers aan de slag gaan, kennis over het belang van de omgeving voor kinderen overbrengt en aanwijzingen geeft hoe dat vorm te geven.

De training *Ruimten maken* bestaat uit een korte introductiebijeenkomst en vier trainingsdagen. Tussen de bijeenkomsten zit steeds zes weken, zodat er voldoende tijd is voor het maken van de werkopdrachten, die de deelnemer deels met het eigen team zal uitvoeren. De totale studiebelasting, inclusief trainingsdagen bedraagt 12,5 dagen. Deelnemers die de training volgen ontvangen een uitgebreide cursusmap met aanvullende achtergrondinformatie, artikelen en hulpmiddelen om het geleerde in de praktijk te brengen.

Introductiebijeenkomst

Doelen

In deze bijeenkomst krijgen de deelnemers informatie over de training. Onderwerpen zijn: inhoud van de training, verwachtingen van trainers en deelnemers, huiswerkopdrachten en tijdsinvestering. Er zal aandacht worden besteed aan de wijze waarop de deelnemers haar of zijn team moet betrekken bij het verbeteren van de kwaliteit van de inrichting. Daarbij ligt de focus op het tijdig plannen van activiteiten met het team.

Leerdoelen

- Deelnemers kennen de inhoud van de training in grote lijnen.
- Deelnemers weten wat er van hen wordt verwacht.
- Deelnemers weten dat ze hun team moeten betrekken bij de training en dat ze deze werkzaamheden moeten inplannen in de jaarkalender.

Programma introductiebijeenkomst

1. Introductie en kennismaking
2. Introductie training
3. Implementatie; team betrekken bij opdrachten
4. De portfolio
5. Huiswerkopdrachten bijeenkomst 1

Huiswerkopdrachten bijeenkomst 1

1.1 Presentatie van je kindercentrum

Je maakt een fotopresentatie van je kindercentrum. Zorg dat de andere deelnemers een totaalbeeld van je kindercentrum krijgen. Laat daarbij ook de sterke onderdelen van de inrichting zien en welke onderdelen naar jouw idee verbeterd kunnen worden.

1.2 Gluren bij de burens

Je krijgt tijdens de introductiebijeenkomst de opdracht de website van enkele andere deelnemende organisaties te bezoeken. Zoek naar informatie over ruimtegebruik en inrichting bij deze organisaties. Welke relatie wordt gelegd met pedagogische uitgangspunten.

1.3 Bestuderen literatuur

Deze wordt tijdens de introductiebijeenkomst uitgereikt.

Bijeenkomst 1 Ruimte en gedrag

Thema's

- Omgeving en gedrag
- De relatie tussen de vier pedagogische basisdoelen en de inrichting
- Kijken naar het gedrag van kinderen in de ruimten

Doel van de bijeenkomst

Deze bijeenkomst heeft als doel de deelnemers kennis te laten maken met het onderwerp 'ruimte in relatie tot gedrag' en geeft informatie over de wijze waarop ruimte gedrag van kinderen beïnvloedt in kindercentra. In deze bijeenkomst wordt een relatie gelegd tussen de vier pedagogische basisdoelen in de kinderopvang en de vertaling daarvan naar eisen die je moet stellen aan de inrichting van het kindercentrum.

Leerdoelen voor de deelnemers

- Deelnemers kunnen het belang aangeven van een goede fysieke opvoedingsomgeving voor de ontwikkeling en het welzijn van kinderen.
- Deelnemers weten welke theoretische principes vanuit de omgevingspsychologie een rol spelen bij de spelomgeving en ruimtegebruik door kinderen.
- Zij kunnen een relatie leggen tussen de pedagogische basisdoelen van de kinderopvang en de eisen die op basis daarvan gesteld worden aan de inrichting van een buitenschoolse opvang.
- Deelnemers kennen het belang van het observeren hoe kinderen de ruimte gebruiken en zich gedragen in relatie tot die ruimte.
- Deelnemers weten welke taken en verantwoordelijkheden zij hebben ten aanzien van het inrichten van ruimten voor kinderen, en wat de rol daarin is van anderen binnen de organisatie.

Programma Bijeenkomst 1

1. Kennismaken, introductie
2. Omgevingsbewustzijn: invloed van omgeving op gedrag van mensen. Presentatie
3. Relatie pedagogiek en inrichting: werkopdracht
4. Observeren: presentatie en oefening
5. Relatie pedagogiek en inrichting: presentatie, discussie
6. Fotopresentaties: werkopdracht
7. Taken en verantwoordelijkheden leidinggevende: werkopdracht
8. Het maken van een portfolio
9. Huiswerkopdrachten voor de volgende bijeenkomst

Informatie en werkopdrachten

Omgevingsbewustzijn: Inleiding over omgevingspsychologie

Omgevingspsychologie is de wetenschap die zich bezighoudt met de wisselwerking tussen gedrag en ruimtelijke omgeving. De omgevingspsychologie maakt gebruik van verschillende vakgebieden: het combineert kennis uit de architectuur, de sociologie, stedenbouw en psychologie.

De mens heeft een grote invloed op zijn ruimtelijke omgeving. Dat zie je overal om je heen: zeker in een stad zie je eigenlijk nauwelijks iets dat niet door mensen gemaakt is. Ook de natuur wordt hier door de mens gevormd en in de hand gehouden. Maar andersom heeft de omgeving ook een grote invloed op het gedrag van de mens. Je ziet dat in heel voor de hand liggende zaken: de wijze waarop straten en voetpaden zijn aangelegd bepaalt de manier waarop we van punt x naar punt y gaan. Maar als je goed om je heen kijkt vallen nog veel meer dingen op waarvan we ons vaak niet eens bewust zijn.

We beschrijven enkele begrippen, die in de omgevingspsychologie een belangrijke rol spelen noemen en laten aan de hand van visueel materiaal zien dat we ze in de praktijk – vaak onbewust – allemaal tegenkomen. De begrippen die aan de orde komen zijn perceptie, de cognitieve kaart, waardering, persoonlijke ruimte, territorialiteit, volte en privacy.

Vertaling pedagogische visie naar inrichting

BaRD heeft een overzicht opgesteld van de pedagogische basisdoelen van de kinderopvang, deze basisdoelen waar mogelijk uitgewerkt en deze uitwerking vertaald naar de mogelijke consequenties voor de inrichting van leefruimten van de kinderen (groepsruimte, activiteitenruimten, speelhal). Op deze wijze is een koppeling gemaakt tussen de inrichting en de pedagogische basisdoelen.

Dit overzicht kan medewerkers helpen bij de discussie over het inrichten van hun centrum op basis van het pedagogisch werkplan. Ook kan het als hulpmiddel dienen om te controleren of alle pedagogische basisdoelen – en de uitwerking daarvan in ontwikkelingsgebieden – voldoende tot hun recht komen in de inrichting van een kindercentrum. Als een centrum meer aandacht wil besteden aan bepaalde pedagogische opvoedingsdoelen kunnen de medewerkers met behulp van dit overzicht bepalen welke consequenties dat heeft voor de indeling en inrichting.

Er is veel overlap tussen de verschillende ontwikkelingsgebieden in de gevolgen voor de inrichting. Zo heeft bijvoorbeeld het inrichten van speelplekken op een manier zodat andere kinderen het spel niet kunnen verstoren betrekking op zowel de sociale competentie van kinderen als op emotionele veiligheid. We hebben ervoor gekozen om de betreffende activiteitenplek of inrichtingsaspect onder te brengen bij dat basisdoel (of uitwerking daarvan), waarvan wij van mening zijn dat deze daar het meeste thuishoort.

Een voorbeeld van een BSO van vier tot zeven jaar:

Basisdoel	Uitwerking basisdoel	Consequenties voor de inrichting binnen	Aandachtspunten
Emotionele veiligheid Heeft het kind het fijn en voelt het zich goed?	Veiligheid en geborgenheid zowel fysiek als sociaal. Goede verzorging Door de overgang van het kinderdagverblijf naar de school (5 dagen per week) en de BSO (enkele uren per dag) heeft het kind grote behoefte aan veiligheid en geborgenheid	<ul style="list-style-type: none"> • Door de grote behoefte aan veiligheid zullen de jongste kinderen van deze groep veel in de buurt van de medewerkers spelen. Er moeten dus veel speelplekken in de groepsruimte aanwezig zijn. • Duidelijke structuur, zodat kinderen weten wat ze waar kunnen doen • Een overzichtelijke ruimte waar kinderen gemakkelijk de weg kunnen vinden • Persoonlijke spullen van kinderen in de ruimte (foto's van familieleden, knuffel, persoonlijk speelgoed) • Kind heeft voldoende ruimte om te spelen en te bewegen zonder dat het vaak gestoord wordt door andere kinderen. Kinderen zitten niet te dicht op elkaar • Plek waar het kind tot rust kan komen zoals een zachte hoek, bank, zitzak • Speelplekken zijn duidelijke afgeschermd, zodat kinderen rustig kunnen spelen zonder door anderen te worden gestoord. • Kind kan als het wil, zicht houden op de medewerkers als het speelt in een speelplek • De ruimte is ingedeeld in kleine, afgeschermdde speelplekken en er ontbreken grote open speelplekken die uitnodigen tot rennen en wild spel • Er is een duidelijk onderscheid gemaakt in een zone met rustige en drukke speel- plekken, zodat kinderen in de rustige speelplekken niet worden gestoord door het drukke spel. 	

Kijken naar gedrag van kinderen: Observatiemethoden

Het verbeteren van de inrichting van de ruimte begint met goed en gericht te kijken naar het gedrag van kinderen in die ruimte. Door te observeren hoe kinderen in de ruimten spelen of verblijven (zitten, hangen, kijken) probeer je vast te stellen op welke plekken kinderen graag spelen of zijn, welke activiteiten ze daar ontplooiën, met hoeveel kinderen en hoe ze samenspelen, welke plekken of delen van de ruimte weinig tot nauwelijks worden gebruikt.

Deze informatie is van groot belang om plannen te ontwikkelen tot verbetering van de ruimte. Je ziet welke plekken niet goed functioneren of je ziet welke activiteiten weinig tot niet voorkomen terwijl dat voor de ontwikkeling van de kinderen van belang is. Dit geeft je informatie om de ruimte aan te passen. Door naar het gedrag van kinderen en de manier waarop ze de ruimte gebruiken te kijken, zie je of veranderingen in de ruimte tot een verbetering hebben geleid.

Je krijgt zelf een blinde vlek voor de omgeving waarin je vaak bent. Dingen vallen je niet meer op. Door jezelf te dwingen gericht en systematisch naar het gedrag van kinderen te kijken, kan je die blinde vlek invullen.

We hebben drie observatiemethoden ontwikkeld:

1. Het observeren via activiteitenplekken in de ruimte
2. Kijken hoe vaak welke plekken van de ruimte worden gebruikt
3. Het volgen van de kinderen. Deze methode is alleen bestemd voor leidinggevenden, pedagogen en ondersteuners. Met deze methoden wordt tijdens de training en daarbuiten geoefend, zodat je deze ook met het team kunt uitvoeren.

Huiswerkopdrachten bijeenkomst 2

2.1. Introductie van het project voor het team

Je maakt een introductie voor het team over het project en over de relatie tussen omgeving en gedrag binnen het kindercentrum. Daarbij maak je gebruik van het door BARD aangeleverde materiaal (achtergrondinformatie en beeldmateriaal)

2.2. Observaties uitvoeren met het team

Je voert zelf de observatieopdracht uit waarmee je tijdens bijeenkomst 1 geoefend hebt. Laat vervolgens (een deel van) de medewerkers de observaties uitvoeren. Je bespreekt de resultaten van de observaties in je team.

2.3. Foto-opdracht

Fotografeer de onderdelen/plekken van de inrichting die naar jouw idee goed zijn (afgestemd op de pedagogische visie en werkplan van het centrum, plekken waar kinderen goed kunnen spelen of verblijven) én de onderdelen/plekken van de inrichting die naar jouw oordeel verbeterd kunnen worden. Dit is een voorbereiding op een werk - opdracht in bijeenkomst 2

2.4. Documentatie van veranderingen

[Dit onderdeel loopt gedurende de hele training (en daarna) door!]

Probeer zo veel mogelijk veranderingen van de inrichting die onder invloed van de training plaatsvinden vast te leggen door middel van foto's of video. Je kunt deze documentatie gebruiken tijdens bijeenkomsten om teamleden te laten zien wat er moet gebeuren of wat er allemaal is veranderd.

2.5. Vertaling pedagogische visie naar inrichting

Lees het stuk 'Vertaling van pedagogische visie naar inrichting' voor de verschillende leeftijdsgroepen door. Ga na of in het eigen pedagogisch werkplan nog elementen staan die je zou willen toevoegen. Noteer deze en neem het mee naar de volgende bijeenkomst.

2.6. Randvoorwaarden inrichting binnen de organisatie

Bepaal wie en wat te maken heeft met de indeling en inrichting van je centrum. Controleer of er protocollen of draaiboeken over de inrichting binnen je organisatie bestaan. Welke begrotingssystematiek wordt er gehanteerd? Welke eisen stelt de afdeling facilitair of inkoop? Je moet dit krachtenveld goed in kaart hebben gebracht, voordat je met concrete plannen aan de slag gaat. Je weet dan zeker dat je op basis van de juiste randvoorwaarden aan het werken bent.

2.7. Vullen van je portfolio

[Ook dit onderdeel loopt gedurende de hele training (en daarna) door!]

In je portfolio neem je zaken op als de presentatie die je voor je team gehouden hebt, de resultaten van de andere huiswerkopdrachten, eigen onderwerpen waarvan je vindt dat er binnen je organisatie aandacht moet worden besteed en vragen voor volgende bijeenkomsten.

Bijeenkomst 2 Basiseisen aan de indeling

Thema's

- Indelen en inrichten
- De activiteitenplek als basis
- De AKTA-meter
- Randvoorwaarden inrichting binnen de organisatie

Doel van de bijeenkomst

In deze bijeenkomst doen deelnemers kennis op over enkele principes, die belangrijk zijn bij het indelen van ruimten. Er wordt aandacht besteed aan het verschil tussen indelen en inrichten. Een centraal thema is de activiteitenplek als basis voor de inrichting van ruimten. Welke activiteiten(plekken) zijn van belang voor welke leeftijd, hoe maak je keuzes die passen bij je pedagogische visie? De deelnemers maken kennis met een meetinstrument om Aantal, Kwaliteit en Type Activiteitenplekken in de eigen BSO in kaart te brengen: de AKTA-meter. Zij leren hoe deze kennis toe te passen binnen het eigen team en centrum.

Leerdoelen

- Deelnemers hebben kennis over de functie van de activiteitenplek als de basis van de indeling van de BSO.
- Deelnemers kunnen benoemen welke activiteitenplekken minimaal aanwezig moeten zijn in hun centrum.
- Binnen een gegeven plattegrond kunnen deelnemers een selectie maken van gewenste activiteitenplekken en deze een plaats geven.
- Deelnemers zien het belang van het meten van de kwaliteit van de inrichting en kunnen het door BARD aangeleverde instrument toepassen in de eigen situatie.
- Deelnemers weten op welke wijze ze hun team kunnen begeleiden bij het opstellen van een indelingsplan.
- Deelnemers kennen werkvormen om kinderen te betrekken bij de inrichting van het centrum
- Deelnemers kunnen bij het werken aan de inrichting van hun centrum een relatie leggen met andere onderdelen/ medewerkers van de organisatie die taken uitoefenen op dit gebied.

Programma Bijeenkomst 2

1. Bespreken huiswerkopdrachten
2. Observeren en foto-opdracht: presentaties door deelnemers
3. Ruimtegebruik en indeling
4. De activiteitenplek. Presentatie
5. Meten is weten: werken met de AKTA-meter
6. Selectie en plaats van activiteitenplekken
7. Ervaringen uitwisselen: portfolio
8. Randvoorwaarden inrichting binnen de organisatie
9. Huiswerkopdrachten voor de volgende bijeenkomst

Informatie en werkopdrachten

De activiteitenplek, achtergrondinformatie

Wat is een activiteitenplek?

Een activiteitenplek is een plek in de ruimte die door zijn inrichting en begrenzingen duidelijk herkenbaar is als een plek voor een specifieke activiteit. Het gaat hier bijvoorbeeld om een plek voor constructiespel of een zachte hoek om te spelen met poppen of om boekjes te lezen.

De plek is over het algemeen duidelijk begrensd. Het woord 'duidelijk' is hierbij belangrijk: rennen, fietsen, met blokken of poppen spelen kun je immers in principe overal. Bij een grote ruimte waar dat allemaal door elkaar gebeurt is er geen sprake van activiteitenplekken, terwijl er wel activiteiten plaatsvinden. Een activiteitenplek onderscheidt zich van de ruimte door hoe hij er uit ziet en door wat je er kunt doen. Het is voor de kinderen duidelijk voor welke activiteiten de plek/ruimte is bedoeld. Dit zien ze door de inrichting en aankleding van de plek/ruimte. In een activiteitenplek/ruimte kunnen over het algemeen drie à vier kinderen spelen. Bij de BSO vier à vijf.

Waarom is de activiteitenplek de basis van de inrichting van een kindercentrum?

Uit diverse onderzoeken (Moore 1986, Maxwell 1996, AKTA 2006) is gebleken dat kinderen gevarieerder spel vertonen als er meer activiteitenplekken in hun verblijfsgebied (groepsruimten plus andere speelruimten voor kinderen) aanwezig zijn. Het blijkt dat de verschillende speelplekken kinderen uitnodigen tot verschillende soorten spel. Daarnaast zijn kinderen geconcentreerder en langer met hun spel bezig als ze dat doen in een duidelijke gedefinieerde en begrensde speelplek. Ze worden minder gestoord door andere kinderen. Kinderen hebben minder vaar botsingen en ruzie met elkaar als er in hun verblijfsgebied verschillende en voldoende activiteitenplekken worden aangeboden. Grote open ruimten nodigen uit tot rennen en andere soorten grof motorisch spel, rondwalen of passief kijken naar wat er gebeurt. Door het verblijfsgebied van het kind te structureren door duidelijke en veel verschillende activiteitenplekken aan te bieden, kunnen kinderen kiezen wat ze gaan spelen en met wie. De ruimte nodigt hen uit tot spel. In de training wordt aan de hand van veel visueel materiaal (foto's, filmpjes, voorbeelden van cursisten zelf) gewerkt aan het indelen en inrichten van ruimten met behulp van het begrip 'activiteitenplek'. Wat zijn begrenzingen, welke typen begrenzingen zijn mogelijk, hoe kun je minder voor de hand liggende ruimten in het gebouw gebruiken voor spelactiviteiten? Maar vooral ook: hoe koppel je een en ander met de eigen pedagogische visie, groepsopbouw en werkwijze? En welke ruimtelijke aspecten zijn van belang zoals vorm van de ruimte, looproutes, sfeer van een plek?

Moore, G.T. (1986). Effects of the spatial definition of behavior settings on children's behavior. In *Journal of environmental psychology* (6). 205-231.

Maxwell, L., (1996). Multiple effects of home and daycare crowding. *Environment and Behavior* (4), 494-511.

Hoekstra, E., Kort, de, Y., Liempd, van, I., (2006), *Gebouwen voor kinderopvang onder de loep*, THOTH, Bussum

AKTA-meter ‘kwaliteit inrichting kindercentrum’, 4-12 jaar

Het verbeteren van de inrichting van de ruimte begint met goed kijken naar het gedrag van kinderen in die ruimte. Vervolgens is het van belang om de kwaliteit van de inrichting van de verschillende ruimten te bepalen. Hierdoor krijg je zicht op ontbrekende elementen in de inrichting en onderdelen die verbeterd moeten worden. Maar je kunt ook constateren dat een aantal zaken al goed op orde zijn. Dat werkt motiverend.

Het doel van de AKTA-meter is om de kwaliteit van de inrichting van een kindercentrum vast te stellen. De meter is ingedeeld in de vier basisdoelen van de Wet Kinderopvang: emotionele veiligheid, persoonlijke competentie, sociale competentie en ontwikkelen van waarden en normen. De meest voorkomende activiteitenplekken zijn ondergebracht onder deze doelen. Er zijn activiteitenplekken die betrekking hebben op verschillende pedagogische doelen.

Om deze plekken niet dubbel te tellen in de meter, hebben we vooraf een keuze gemaakt onder welk doel de plek is opgenomen.

De meter gebruik je als managementinstrument bij het verbeteren of op peil houden van de inrichting van je centrum. Tijdens deze bijeenkomst wordt in kleine groepjes geoefend met het uitvoeren van de AKTA-meter, zodat de cursist de meter vervolgens met het team in het eigen kindercentrum kan uitvoeren. De AKTA-meter is ook te vinden op de website www.ruimtenmaken.nl

Huiswerkopdrachten bijeenkomst 3

3.1. Kwaliteit van de inrichting meten met de AKTA-meter

Je meet eerst zelf de kwaliteit van de inrichting van één of meerdere groepen van je centrum. Als je ervaring met de AKTA-meter hebt opgedaan, laat je de AKTA-meter uitvoeren door (een deel van) het team. Je kunt bij de introductie van de AKTA-meter gebruik maken van de presentatie die tijdens de training is gehouden. Je kunt dan aan de hand van de plaatjes oefenen met de medewerkers.

3.2. Opstellen indelingsplan

Je gaat eerst zelf een indelingsplan op hoofdlijnen maken. Hierdoor dwing je jezelf een visie op de indeling van het centrum te maken. Je visie en ervaringen kun je gebruiken bij het begeleiden van de medewerkers bij het opstellen van een indelingsplan. Neem het indelingsplan mee naar de volgende bijeenkomst. Op de volgende trainingsdag kun je uitgenodigd worden om je plan te presenteren.

3.3. Foto-opdracht

Maak foto's van inspirerende inrichting en hoeken. Dat kan overal zijn: op je eigen centrum, een ander centrum, op straat, thuis, in een winkel.

3.4 Planning van activiteiten met het team (jaarkalender)

Het document waarin je doelen/activiteiten/speerpunten voor het komende jaar hebt beschreven gebruiken we bij een oefening over de implementatie van het verbeteren van de inrichting van je centrum.

Bijeenkomst 3 Basiseisen aan de inrichting

Thema's

- Indelen en inrichten: vervolg
- Sfeer en aankleding van plekken
- Implementeren van plannen

Doel van de bijeenkomst

In deze bijeenkomst worden indelingsplannen van deelnemers gepresenteerd en besproken. We gaan aan de slag met het inrichten van activiteitenplekken: onderwerpen als materiaal, kleuren, decoraties komen aan de orde. Daaraan gekoppeld behandelen we de vraag hoe om te gaan met persoonlijke voorkeuren en smaak van medewerkers. Ook komen dilemma's en beren op de weg die te verwachten zijn bij het in gang zetten van veranderingen aan de orde.

Leerdoelen

- Deelnemers kunnen werken met de uitkomsten van de AKTA-meter in hun team.
- Deelnemers kunnen een onderscheid maken tussen het indelen van ruimten en het inrichten van de verschillende plekken in de ruimte(n).
- Deelnemers zijn zich bewust van het belang van een voor kinderen uitnodigende inrichting van activiteitenplekken. Ze kennen het principe van de voorbereide speelplek.
- Zij kennen de voornaamste basisprincipes van materialen, aankleding en sfeer in relatie tot welzijn en ontwikkeling van kinderen.
- Deelnemers kennen werkvormen die ze kunnen gebruiken in het team om met diverse inrichtingsaspecten aan de slag te gaan.
- Deelnemers kennen werkvormen ten behoeve van implementatie en borging in het team.
- Deelnemers hebben een begin gemaakt met het maken van een inrichtingsplan voor een activiteitenplek.

Programma Bijeenkomst 3

1. Bespreken indelingsplannen van deelnemers
2. Inrichting van de activiteitenplek en van het centrum: presentatie
3. Circuit inrichten en implementeren
4. Implementatie: planning en de praktijk
5. Ervaringen met de AKTA-meter, presentatie en oefening
6. Het maken van een ingerichte activiteitenplek
7. Huiswerkopdracht voor de volgende bijeenkomst (eindopdracht)

Informatie en werkopdrachten

Sfeer en aankleding; achtergrondinformatie

Lees vooraf in het boek 'Ruimten Maken voor vier tot twaalf jaar' het Hoofdstuk 7. Materialen, kleuren en verlichting en Hoofdstuk 8. Het aankleden van ruimten. Je gaat aan de slag met de opdracht zoals die in Hoofdstuk 8 staat: het inrichten van specifieke activiteitenplekken.

Verdere aandachtspunten voor specifieke activiteitenplekken worden tijdens de bijeenkomst behandeld aan de hand van beeldmateriaal. Zie ook de verschillende games op www.ruimtenmaken.nl

Huiswerkopdracht bijeenkomst 4

4.1. Eindopdracht

In deze opdracht integreer je alle kennis, ervaring en ideeën van de afgelopen bijeenkomsten. Je laat zien dat je de verschillende huiswerkopdrachten hebt uitgevoerd en de resultaten daaruit hebt verwerkt in deze eindopdracht. Je laat zien wat je hebt geleerd in deze training.

4.2 Presentatie

Je maakt aan de hand van een uitgebreide instructie een presentatie van deze eindopdracht van 10 minuten voor de laatste bijeenkomst. Elke deelnemer zal een presentatie houden.

Bijeenkomst 4 De praktijk: Integratie en implementatie

Thema's

- Presentaties van eindopdrachten deelnemers
- Kleurgebruik in het kindercentrum
- Wet- en regelgeving met betrekking tot inrichting
- Multifunctioneel ruimtegebruik

Doel van deze bijeenkomst

Deelnemers hebben alle kennis en vaardigheden geïntegreerd in de eindopdracht. Ze hebben een analyse gemaakt van de resultaten die uit de huiswerkopdrachten zijn gekomen. Op basis daarvan geven ze aan wat ze zouden willen veranderen in hun centrum. Ze hebben hun indelingsplan voor het centrum verder uitgewerkt en een smart plan van aanpak voor de verbetering van de kwaliteit van de indeling en inrichting van hun centrum opgesteld. Als laatste hebben ze een plan opgesteld voor de verbetering van één activiteitenplek.

De deelnemers nemen kennis van elkaars eindopdrachten via presentaties en geven elkaar feedback. Deelnemers krijgen in deze laatste bijeenkomst nog informatie over een paar specifieke onderwerpen zoals materiaal- en kleurgebruik, multifunctioneel ruimtegebruik en de consequenties daarvan voor de inrichting, wet- en regelgeving op het gebied van inrichting.

Leerdoelen

- Deelnemers zijn in staat op de onderdelen van de cursus te reflecteren en kunnen het geleerde presenteren
- Deelnemers hebben informatie over materiaal en kleurgebruik bij inrichten van activiteitenplekken
- Deelnemers hebben kennis over mogelijkheden van multifunctioneel ruimtegebruik.
- Deelnemers kunnen oplossingen bedenken voor problemen die samenhangen met gedeeld ruimtegebruik of kunnen een pve opstellen op basis waarvan ontwerpers oplossingen kunnen ontwerpen en laten maken.
- Deelnemers hebben kennis van wet- en regelgeving die van invloed kan zijn op de inrichting
- Deelnemers kunnen benoemen in welke omgeving (organisatie, wetgeving) zij vormgeven aan inrichting van hun kindercentrum, weten welke rol zij daarbij innemen.

Programma Bijeenkomst 4

1. Presentaties deelnemers
2. Presentatie kleurgebruik, materialen
3. Wet- en regelgeving: quiz
4. Oefening multifunctioneel gebruik van ruimten
5. Presentatie deelnemers vervolg
6. Evaluatie en feedback
7. Einde training: overhandiging certificaten

Achtergrondinformatie en werkopdrachten

Eindbeoordeling en certificaat

Een certificaat van de training 'Ruimten maken' krijg je als je aan de volgende voorwaarden voldoet:

1. Eindopdracht is gemaakt en ingestuurd naar BARD. Alle zes punten zijn beschreven/gedocumenteerd
2. Er is een presentatie gehouden op de laatste bijeenkomst over het proces van observeren, meten, indelen en inrichten
3. De zelfevaluatie is ingevuld en opgestuurd naar BARD
4. Je bent minimaal drie van de vier trainingsbijeenkomsten aanwezig geweest.

